

O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY SOHANI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI

Rashidova Aziza Aminboyevna

Toshkent davlat pedagogika universiteti, Tarix fakulteti 1-kurs magistri

ANNOTATSIYA

Ushbu ish ijtimoiy sohani rivojlantirishga yo'naltirilgan aholi bandligi va real daromadlarini izchil oshirib borish, ijtimoiy himoyasi va sog'lig'ini saqlash tizimini takomillashtirish, xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, arzon uy-joylar barpo etish, yo'l-transport, muhandislik-kommunikatsiya va ijtimoiy infratuzilmalarni rivojlantirish hamda modernizatsiya qilish bo'yicha maqsadli dasturlarni amalga oshirish, ta'lim, madaniyat, ilm-fan, adabiyot, san'at va sport sohalarini rivojlantirish, yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish kabi ustuvor masalalarni qisman bo'lsada yoritishga bag'ishlanadi.

Kalit so'zlar: *matbuot, milliy g'oya, ijtimoiy soha, siyosiy faollik, infratuzilma, bandlik, ta'lim, madaniyat, ijtimoiy himoya, yoshlarga oid davlat siyosati.*

PRINCIPAL DIRECTIONS OF SOCIAL DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN

Rashidova Aziza Aminboyevna

Tashkent State Pedagogical University, Faculty of History, 1st year master

ABSTRACT

This work is aimed at the development of the social sphere, the gradual increase in employment and real incomes, the improvement of social protection and health care, increasing the socio-political activity of women, the construction of affordable housing, road transport. , implementation of targeted programs for the development and modernization of engineering and communication and social infrastructure, development of education, culture, science, literature, arts and sports, improvement of state youth policy. Isada is dedicated to lighting.

Keywords: *press, national idea, social sphere, political activity, infrastructure, employment, education, culture, social protection, state youth policy.*

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОЦИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ

Рашидова Азиза Аминбоевна

Ташкентский Государственный Педагогический Университет, исторический факультет, магистратура 1-го курса

АННОТАЦИЯ:

Эта работа направлена на развитие социальной сферы, постепенное увеличение занятости и реальных доходов, улучшение социальной защиты и здравоохранения, повышение социально-политической активности женщин, строительство доступного жилья, автомобильного транспорта., Реализация целевых программ развития и модернизации инженерно-коммуникационной и социальной инфраструктуры, развития образования, культуры, науки, литературы, искусства и спорта, совершенствования государственной молодежной политики.

Ключевые слова: *пресса, национальная идея, социальная сфера, политическая активность, инфраструктура, занятость, образование, культура, социальная защита, государственная молодежная политика.*

KIRISH

Jamiyatning ijtimoiy hayot sohasini jamiyatning tizimli ravishda tashkil etilgan qismi sifatida tavsiflash mumkin, bunda odamlarning tarixiy va ijtimoiy guruhlarining ularning ijtimoiy mavqei, jamiyat hayotidagi o'rni va roli to'g'risida o'zaro ta'sir o'tkazadilar. U o'z ichiga quyidagilarni oladi: sinflar va ijtimoiy qatlamlar, guruhlar, millatlar va millatlarning manfaatlari, jamiyat va shaxs o'rtasidagi munosabatlar, mehnat va yashash sharoitlari, sog'liq va bo'sh vaqt. Jamiyatning ijtimoiy hayoti sohasi - bu nisbatan mustaqil, ajralmas quyi tizim bo'lib, u odamlarning muayyan ijtimoiy hamjamiyatlar a'zosi sifatida faoliyati va ularning jamiyatdagi mavqeining tengligi va tengsizligi nuqtai nazaridan ular o'rtasida yuzaga keladigan munosabatlar bilan tavsiflanadi.

Jamiyatning boshqa sohalari qatorida ijtimoiy hayot sohasining muhim roli ijtimoiy faoliyat va munosabatlarda turli ijtimoiy jamoalarning hayotiy vaziyatida tenglik yoki tengsizlik o'lchovi amalga oshirilayotganligi bilan belgilanadi. Bu to'g'ridan-to'g'ri ijtimoiy adolat tamoyilini amalga oshirish darajasida aks etadi. Shu sababli ijtimoiy hayot sohasini yanada rivojlantirish - chuqur o'zgarish yo'liga qadam qo'ygan jamiyatimizni takomillashtirishning asosiy vazifalaridan biridir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Tadqiqot jarayonida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoev asarlari, tarixiylik va xolislik tamoyillariga suyangan holda, qiyosiy – tarixiy, mantiqiy tahlil va davrlashtirish usullaridan foydalanildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Aholiga majburiy ijtimoiy kafolatlarni ta'minlash, aholining ehtiyojmand qatlamlarini ijtimoiy himoyasini hamda keksalar va imkoniyati cheklangan shaxslarni

davlat tomonidan qo’llab-quvvatlashni kuchaytirish, ijtimoiy xizmat ko’rsatishni yaxshilash, aholiga ijtimoiy xizmatlar ko’rsatishda davlat-xususiy sherikligini rivojlantirishga davlatimiz tomonidan katta e’tibor berib kelmoqda.

Aholiga tibbiy va ijtimoiy-tibbiy xizmat ko’rsatish qulayligi hamda sifatini oshirishga, aholi o’rtasida sog’lom turmush tarzini shakllantirishga, tibbiyot muassasalarining moddiy-texnika bazasini mustahkamlashga yo’naltirgan holda sog’liqni saqlash sohasini, eng avvalo, uning dastlabki bo’g’inini, tez va shoshilinch tibbiy yordam tizimini yanada isloh qilish kabi muhim vazifalar belgilab berilgan:

- aholi bandligi va real daromadlarini izchil oshirish;
- aholi bandligi va real daromadlarini izchil oshirish;
- yangi ish o’rinlari yaratish hamda aholining, eng avvalo, o’rta maxsus va oliy o’quv muassasalari bitiruvchilari bandligini ta’minlash, mehnat bozori infratuzilmasining mutanosib rivojlanishini ta’minlash, ishsizlik darajasini kamaytirish;

- mehnatga layoqatli aholining mehnat va tadbirkorlik faolligini to’liq amalga uchun sharoitlar yaratish, ishchi kuchi sifatini yuksaltirish, ishga joylashtirishga muhtoj shaxslarni kasbga tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish tizimini kengaytirish. O’zbekiston Respublikasi aholisining turmush darajasi va farovonligini o’rganish maqsadida, davlat statistika organlari tomonidan har yili uy xo’jaliklarida tanlama usulda kuzatuvlar o’tkaziladi.

"Aholi turmush darajasi" tushunchasi juda murakkab va ko’p qirrali bo’lib, uni tavsiflash uchun biror indikatorni tanlash qiyin, shuning uchun bu atamaning turli jihatlarini tavsiflaydigan bir qator statistik ko’rsatkichlar hisoblab chiqiladi. Bugungi kunda aholining turli guruhlarini manfaatlarini hisobga olinmoqda, ish bilan bandlikning samarali tizimi va ish haqi to’lash tizimi, aholini ijtimoiy muhofaza qilish bo’yicha chora-tadbirlarni ko’rish orqali har bir insonga munosib hayot bilan ta’minlanmoqda.

So’nggi yillarda hukumatimiz tomonidan aholi daromadlari va turmush darajasini yanada oshirish, fuqarolarni ijtimoiy qo’llab-quvvatlash maqsadida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar natijasida aholi jon boshiga to’g’ri keladigan daromadlar, ish haqi va pensiyalar izchil ravishda o’sib borganini yaqqol namoyon bo’lmoqda.

Aholini ijtimoiy himoya qilish – bu davlatning bevosita aniq maqsadli, aholining normal yashash sharoitlarini ta’minlovchi kafolatlar tizimidir.

Aholini ijtimoiy himoya qilish va sog’liqni saqlash tizimini takomillashtirish, xotin-qizlarning ijtimoiy-siyosiy faolligini oshirish, keksalikni, mehnatga layoqatlilikini yoki boquvchisini yo’qotishni sug’urtalash (pensiya ta’minoti), kam

ta'minlangan oilalarga ijtimoiy to'lovlar (bolalar uchun nafaqalar), vaqtinchalik ishsizlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash (ishsizlik nafaqalari), moddiy ta'minlanganligi va xizmatlarini hisobga olgan holda aholining ayrim toifalari uchun imtiyoz va qulayliklar (patronaj xizmatlari ko'rsatish, mahsulot, dori-darmonlarni etkazib berish va h.) berish, onalikni himoya qilish (tug'ruqqacha va tug'ruqdan keyingi mehnat ta'tillari), salomatlikni sug'urtalash (vaqtinchalik mehnatga layoqatsizlik nafaqalari), ta'lim olayotgan yoshlarni moddiy qo'llab-quvvatlash (stipendiyalar), nogironlikning oldini olish va mehnat qobiliyatini tiklash (nogironlarni reabilitatsiya qilish, protez-ortopedik markazlar) tizimi orqali ta'minlanadi.

Davlat qonunlar va qonunosti hujjatlar tizimi orqali aholini ijtimoiy himoya qilish darajasini tartibga soladi, eng kam yashash minimumini aniqlaydi va undan kelib chiqqan holda, eng kam oylik ish haqi, ijtimoiy to'lovlar, sug'urta mukofotlari va ijtimoiy yordam (imtiyozlar) turlarini belgilaydi, ijtimoiy himoya qilishda ishtirok etuvchi xizmat (idora) larning faoliyatini muvofiqlashtiradi. Shu bilan birga, aholini ijtimoiy himoya qilish darajasini tartibga solish bo'yicha davlatning eng samarali roli aholini kasbiy tayyorgarlikka, qayta tayyorlash va malaka darajasini oshirishga ko'maklashish uchun aholiga, shu jumladan nogironligi bo'lgan shaxslarga qo'shimcha ish o'rinlari yaratishni rag'batlantirishdan iborat. Aholining ijtimoiy himoyasi quyidagi ijtimoiy yordam turlari orqali ta'minlanadi:

- pensiyalar;
- ijtimoiy nafaqalar;
- imtiyozlar, afzalliklar va xizmatlar;
- bir martalik (tizimli bo'lmagan) moliyaviy yordamlar.

Kam ta'minlangan oilalar farzandlari – bu jami daromadlari har bir oila a'zosiga taqsimlanganda rasmiy belgilangan eng kam miqdorga etmaydigan oilalardagi mehnatga layoqatli yoshga yetmagan bolalardir. Ushbu turdagi shaxslarning ijtimoiy himoyasi bolalarga beriladigan nafaqalar tizimi orqali amalga oshiriladi. Kam ta'minlangan oilalarga moddiy yordam berish, yosh bolali oilalarga farzandi 2 yoshga yetguncha nafaqalar berish, shu bilan birga 14 yoshga to'lmagan bolali oilalar uchun ijtimoiy nafaqalar belgilandi. Mahallalarda Respublika va mahalliy byudjetlar mablag'lari hisobiga, shuningdek korxonalar, tashkilotlar va alohida jismoniy shaxslar tomonidan ixtiyoriy ravishda o'tkaziladigan mablag'lar hisobiga maxsus fondlar tashkil etildi.

Ta'lim va fan sohasini rivojlantirish ya'ni uzluksiz ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish, mehnat bozorining

zamonaviy ehtiyojlariga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirishni ko’zda tutadi.

Shuningdek, maktabgacha ta’lim muassasalari tarmog’ini kengaytirish va ushbu muassasalarda bolalarning har tomonlama intellektual, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlarni tubdan yaxshilash, bolalarning maktabgacha ta’lim bilan qamrab olinishini jiddiy oshirish va foydalanish imkoniyatlarini ta’minlash, pedagog va mutaxassislarining malaka darajasini yuksaltirish oliy maqsadlarimizdan hisoblanadi.

Ta’lim tizimi eng katta kontingentlardan biri. Uni yagona maqsadga yo’naltirish, yo’naltira olish – bu chinakam baxt, farovon kelajak degani.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytadigan bo’lsak harakatlar strategiyasining “ijtimoiy sohani rivojnantirish” deb nomlangan to’rtinchi yo’nalish aholi badligini oshirish, fuqarolarni ijtimoiy himoya qilish va ularning salomatligini saqlash, yo’l-transport, muhandislik kommunikatsiya hamda ijtimoiy ijtimoiy infra tuzulmani rivojlantirish va modernizatsiyalash va aholini elektr energiya gaz bilan ta’minlashni yaxshilash, aholining muhtoj qatlamlariga ko’ratiladigan ijtimoiy yordam sifatini oshirish, xotin qizlarning ijtimoiy-siyosiy hayotdagi maqomini oshirish hamda Mamlakat iqtisodiyotining transformatsiyasi xo’jalik tarmoqlari bo’yicha ish bilan bandlik tarkibi o’zgarishiga olib keladi. Bu o’rinda yangi hodisalargagina emas, balki ish bilan to’liq bandlikka, xodimlarning tarmoqlar va sohalar bo’yicha rejali taqsimlanishiga asoslangan oldingi munosabatlar buzilishiga duch kelinadi. Mana shu nuqtai nazardan ish bilan bandlik tarkibida yuz berayotgan o’zgarishlarni tahlil qilish birinchi darajali nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Shunday qilib, ushbu muammoni tadqiq etishning dolzarbligi aholini ish bilan ta’minlash tarkibini takomillashtirishning nazariy, metodologik va amaliy bazasini ishlab chiqish tugallanmaganligi bilan belgilanadi. Davlat qonunlar va qonunosti hujjatlar tizimi orqali aholini ijtimoiy himoya qilish darajasini tartibga soladi, eng kam yashash minimumini aniqlaydi va undan kelib chiqqan holda, eng kam oylik ish haqi, ijtimoiy to’lovlar, sug’urta mukofotlari va ijtimoiy yordam (imtiyozlar) turlarini belgilaydi, ijtimoiy himoya qilishda ishtirok etuvchi xizmat (idora) larning faoliyatini muvofiqlashtiradi. Shu bilan birga, aholini ijtimoiy himoya qilish darajasini tartibga solish bo’yicha davlatning eng samarali roli aholini kasbiy tayyorgarlikka, qayta tayyorlash va malaka darajasini oshirishga ko’maklashish uchun aholiga, shu jumladan nogironligi bo’lgan shaxslarga qo’shimcha ish o’rinlari yaratishni rag’batlantirishdan iborat.

REFERENCES

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – T.:O‘zbekiston, 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. /1-jild/ –T.: O‘zbekiston NMIU, 2017. 592-b.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-iyundagi “Oliy ta’lim muassalarida ta’lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarori.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF- 4947-son Farmoni. // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami. 2017-yil, 6-son, 70-modda.
5. <https://lex.uz/docs/-3107036>